

Prirodne i kulturne znamenitosti Imotskog i Imotske Krajine

Beževan, Marijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:538692>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

MARIJANA BEŽEVAN

**PRIRODNE I KULTURNE ZNAMENITOSTI
IMOTSKOG I IMOTSKE KRAJINE**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

MARIJANA BEŽEVAN

**PRIRODNE I KULTURNE ZNAMENITOSTI
IMOTSKOG I IMOTSKE KRAJINE**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Nenad Pokos

Zagreb, 2018.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Geografsko-Povijesni pregled	5
2.1. Imota pod Turcima	5
2.2. Pod Mlečanima.....	5
2.3. Prva austrijska uprava	6
2.4. Francuska uprava.....	6
2.5. Druga austrijska uprava.....	7
2.6. Preporodno razdoblje	7
2.7. 20. stoljeće.....	7
3. Stećci Imotske krajine	8
3.1. Cista.....	8
3.2. Lovreć.....	8
3.3. Studenci	9
3.4. Dikovača.....	9
3.5. Vinjani Donji.....	9
4. Utvrde Imotske krajine	9
5. Jezera.....	10
5.1. Crveno jezero	11
5.2. Modro jezero	12
5.3. Jezero Galipovac	13
5.4. Prološko blato.....	13
5.5. Jezero Krenica	13
5.6. Knezovića jezero	14
5.7. Mamića jezero	15
5.8. Dva oka.....	15
5.9. Jezero Opačac.....	16
5.10. Jezero Ričice.....	16
5.11. Jezero Bućuša	17
6. Rijeka Vrljika	17
7. Imotsko polje.....	18
8. Poznati Imočani.....	19
9. Kulturni pregled Imote	20
9.1. Glumci u Zagvozdu	20
9.2. Raosovi dani	21
9.3. Cvit razgovora	21

9.4.	Magic Time Vinyl Festival.....	22
10.	Imotski.....	22
11.	Zaključak.....	24
12.	Popis literature.....	26
13.	Prilozi	27

1. Uvod

U svojem radu ću se baviti Imotskom krajinom te njenim poznatim, ali i nepoznatim prirodnim i kulturnim ljepotama.

Na spomen Imotskog i Imotske krajine prva asocijacija su Crveno i Modro jezero, no ta dva prirodna fenomena samo su djelić ljepota koje ovaj prostor krije.

Cilj je ovoga rada prikazati prirodne i kulturne znamenitosti Imotskog i Imotske krajine.

U svojem ću radu čitatelja upoznati s povijesnim razvojem situacije na prostoru Imote, od Turaka preko Mlečana, Austrijske i Francuske uprave pa sve do početka 20.stoljeća. Zatim će biti poglavlje posvećeno stećcima Imotske krajine. Nakon stećaka, spomenuti ću neke od utvrda na prostoru Imotskog i Imotske krajine. Nakon tog povijesnog pregleda, čitatelj će uz slikovne prikaze biti upoznat sa Crvenim i Modrim jezerom ali i sa svim manjim jezerima koja ovaj krš krije. Bit će riječi o Galipovcu, Prološkom blatu, Krenici, Knezovića jezeru, Mamića jezeru, Dva oka, Opačcu, umjetnom jezeru u Ričicama, poznatom još i pod nazivom Zeleno jezero te o najmlađem prirodnom jezeru, Bućuši. Nakon prikaza svih jezera, spomenut ću 70 kilometara dugu rijeku Vrljiku, ponornicu koja prolazi kroz Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, cijelim svojim tokom više puta mijenja naziv i konačno se ulijeva u Neretvu. Nakon isticanja posebnosti koje krije rijeka Vrljika, bit će riječi o jednom od tri najplodnija krška polja u Hrvatskoj, Imotskom polju. Sljedeće poglavlje bit će posvećeno kulturnom životu Imotskog i Imotske krajine, bit će riječi i o nekim važnijim osobama koji imaju imotske korijene. Pored prikaza važnijih imena, spomenuti ću život u Imotskoj krajini danas. Spomenuti ću sve one manifestacije koje s vremena na vrijeme okupe preostali narod krajine na jedno mjesto, koje isti taj narod potaknu da barem na kratko zaborave na loše uvjete života, na neimaštinu, nezaposlenost i iseljavanja. Da bi rad bio potpuna cjelina, smatram da je važno reći nekoliko riječi i o administrativno-upravnom centru cijele krajine, Imotskom.

2. Geografsko-Povijesni pregled

Imota se prostire na oko 650 km². Okružuju je Cetinska i Vrgoračka krajina, omiška Poljica, zapadna Hercegovina i jugozapadna Bosna. Imota je najčešće bila na okrajcima svjetova. Tu je život poslije sloma feudalnog sustava više puta kretao ispočeta. Svi su oni počevši od Ilira i Rimljana pa preko hrvatskih vladara, Turaka, Mlečana, Austrije, Francuske do Jugoslavije ostavili znatan trag u jeziku, kulturnim, zdravstvenim i gospodarskim prilikama koje su utjecale na stvaranje identiteta imotskog čovjeka (Grbavac 2017: 12-22).

2.1. Imota pod Turcima

Turska opsada Imotske krajine trajala je 224 godine. Čudno je što u tom vremenskom periodu Turski osvajači nisu ostavili negativan trag bilo u vjerskom, bilo u nacionalnom pogledu. Za to su najvećim dijelom zaslužni imotski franjevci koji su svo to vrijeme kod ljudi osim vjerskih poduka budili i nacionalnu svijest (Pelivan 2008: 18).

Neposredno nakon oslobođenja od Turaka, osnovana je na tvrđavi Topani vojnička župa za duhovne potrebe mletačke vojske. Tvrđava je odmah dobila župnu crkvu i stan za župnika koji je bio u stražarnici iznad ulaznih vrata u tvrđavu. Crkva Gospe od Anđela zidana je za prvog župnika fra Stjepana Vrljića, odmah nakon oslobađanja od Turaka. Crkva je stradavala od čestih potresa tako da je 1967. poduzeta znatna rekonstrukcija (Grbavac 2017: 46-48).

2.2. Pod Mlečanima

Poslije teških turskih poraza od Habsburgovaca, Mlečani su 1717. istjerali Turke iz cijele stare Imote. Drevna župa Imota nije se mogla nositi s osvajačima pa su joj promijenjene granice. Oko Imotskog je povučena čudna granica, od Topane u polukrug prema sjeveru i istoku, ta crta razgraničenja nazvana je *linea mocenigo* po generalnom mletačkom providuru Alvisu Mocenigu koji je sudjelovao u pregovorima za razgraničenje. U pučkim predajama, granica je sezala do mjesta dokle je top mogao dobaciti. Ta crta razgraničenja i danas postoji, a predstavlja granicu s današnjom Hercegovinom. Time je od Imote trajno odsječeno više naselja, Grude, Sovići, Drinovci, Gorica, Posušje, Rakitno i Vir. Međutim, granična podjela nije uspjela odvojiti ljude koji su dugi niz godina pripadali istoj cjelini još od Rimskog carstva. Imoćani su s veseljem dočekali mletačku vlast bez obzira na to što je i to bila jedna velika obmana. Vlast se nije miješala u narodni život, nije više bilo kadiluka, nahija, sandžaka ni vilajeta. Mletačka vlast puštala je narod da živi kako hoće. Iako je to trenutno u narodu bila dobra opcija nakon borbi s Turcima, dugoročno se to pokazalo kao loše rješenje jer je cijela krajina zaostajala. Novoj je upravi jedini cilj bio zaštititi miran razvitak svoje trgovine po Jadranskom moru i

izvući što veću korist iz već izmučene i napaćene zemlje. Privreda je nazadovala, zabranjena je sadnja duhana i vinove loze, a sve do dolaska Francuza nije se sadio ni krumpir. Premda je Venecija uspjela integrirati pokrajinu, nije uspjela integrirati i njezino stanovništvo. Mletačka vladavina trajno će ostati zapamćena po kugi, gladi i hajdučiji, sveopćoj kulturnoj i gospodarskoj zapuštenosti, prometnoj izoliranosti i činovničkoj samovolji i pljački (Grbavac 2017: 71-74).

2.3. Prva austrijska uprava

U listopadu 1797. nestaje Mletačka republika, a sav njezin teritorij pripao je Austriji. Po cijeloj su Dalmaciji izbili nemiri i bune, a u Imoti su svećenici umirivali i upućivali narod da sam sredi svoje prilike do dolaska nove vlasti. Prvi put se nakon četiri stoljeća pojavila mogućnost da se Dalmacija sjedini s Hrvatskom. Podnijeli su službeni zahtjev Franji I., no nisu daleko stigli. Austrijska je vojska pod vodstvom carskog generala Matije Rukavine okupirala Dalmaciju. U Imotski su došli 5. listopada. Austrijski se general obratio narodu hrvatskim jezikom, maknuo je mletačku zastavu i postavio carsku. Narod je ostao zbunjen, ganut i oduševljen zbog obraćanja na njihovom jeziku. Oduševljenje je trajalo sve dok stanovnicima Dalmacije nije postalo jasno da se neće ujediniti s ostatkom hrvatskih zemalja. Monarhija je težnju za ujedinjenjem onemogućavala sve do svoga raspada 1918. U Dalmaciji se otvorilo 7 pučkih škola od kojih je jedna bila u Imotskom (1798.), za učitelje su postavili franjevence, no zbog nedostatka novca ni to nije zaživjelo. Ipak, zahvaljujući fra Petru Prgometu škola u Imotskom uspjela se održati kao samostanska škola (Grbavac 2017: 83-84).

2.4. Francuska uprava

Godine 1806. Napoleonova vojska je zaposjela Dalmaciju, time je uspostavljena i francuska vlada na čelu s generalnim providurom Vicentom Dandolom, te Augustom Marmontom kao vojnim zapovjednikom pokrajine. Nova vlast proglasila je ravnopravnost svih građana i ukinula sve plemićke povlastice. Izrađen je i ambiciozni plan o organizaciji školstva. Nastojalo se podići poljodjelstvo i obrt te poboljšati zdravstvo. Poticalo se na sadnju krumpira, loze i duhana, a razvija se i stočarstvo. Prvi put u povijesti uvode se novine na hrvatskom jeziku *Kraljski Dalmatin*. U Imoti se počinju graditi ceste, osniva se Obrtnička škola u Imotskom, uspostavljena je stalna poštanska linja, no bez obzira na sve pogodnosti, Imočani su bili neprijateljski raspoloženi prema Francuzima (Grbavac 2017: 85-89).

2.5. Druga austrijska uprava

Austrija je ponovno 1814. okupirala Dalmaciju, nadovezujući se u mnogočemu na odredbe iz prvog razdoblja svoje vladavine. Imotski je i dalje bio odsječen od primorja i od turske Bosne. U pograničnim mjestima između Imote i turske Bosne ostale su stražarnice, lazareti te prihvatilišta za karavane sve do 1878. kada na Berlinskom kongresu Austrija dobiva pravo da okupira Bosnu i Hercegovinu. Veliki trud pri obradi zemlje bio je uzaludan, sav plod odnijela bi tuča, mraz ili suša. Glad je postala sveprisutna. Uza sve to, Imočani su se i dalje nadali da će za Austrijske Republike sve krenuti na bolje, ali nade su im se izjalovile. Sve što su imali, imali su iz doba Mletačke Republike (Grbavac 2017: 91).

2.6. Preporodno razdoblje

U to su vrijeme Imotski u rukama držali talijanaši sastavljeni od stranih i odnarođenih činovnika kotarskog suda, općine i poreznog ureda te nacionalno nesvjесnih politički slijepih varošana, uglavnom posjednika, čija je geneza vezana još uz razdoblje mletačke vladavine. Ta malobrojna skupina talijanaša u sljedećem preporodnom razdoblju u Imoti odigrala je nečasnu ulogu. Zagovarali su dalmatinsku cjelinu i zasebnost te su se suprotstavljali ujedinjenju hrvatskih zemalja. Ta skupina bogatih i obrazovanih činovnika koji su uživali zaštitu austrijskih vlasti postala je izdajnička struja u Imoti. Oni su u to doba uvelike utjecali na siromašne i neobrazovane seljake. Taj su utjecaj iskoristili osnivanjem slavo-dalmatinske skupine, usko povezane s talijanskom strujom uže Dalmacije koji su onemogućavali program Narodne stranke o ujedinjenju Dalmacije i Banske Hrvatske, te uvođenja narodnog jezika u javni život pokrajine (Grbavac 2017: 92-93).

2.7. 20. stoljeće

Hrvatske zemlje ušle su u 20. stoljeće kao dio Austro-Ugarske. Stanje u Dalmaciji bilo je loše. Oskudica je bila najčešća u Dalmatinskoj zagori, a posebno u prometno izoliranoj Imoti. Siromaštvo i glad pratile su i različite bolesti. Brdski predjeli Imote bili su bez vode, bunari nečisti i zapušteni. Tako teške gospodarske prilike uzrokovale su iseljavanje u prekomorske zemlje. Računa se da je do početka Prvog svjetskog rata Hrvatsku napustilo 11% njezinih stanovnika. Selili su uglavnom muškarci mlađe dobi. Imotski su iseljenici prvi koji su išli u Afriku. Imočani su stalno negdje odlazili za boljom zaradom i boljim životom. Njihova migrantska pokretljivost nadaleko je poznata (Grbavac 2017: 96-99).

3. Stećci Imotske krajine

Imotska krajina područje je na kojem se nalazi velik broj stećaka. To su kameni blokovi koji su postavljeni uzduž ceste koja je povezivala nekadašnju Salonu i Naronu. Stećci su svjedoci pismenosti, kulture i vjere. Imaju oznake godina pa znamo da potječu iz 14. i 15. stoljeća. Stećke u Imotskoj krajini može se vidjeti u Cisti Velikoj, Lokvičićima, Lovreću, Ričicama, Studencima, Prološcu, Berinovcu, Zagvozdu, Medovu Docu, Grabovcu, Biorinama, na Dikovači i u Vinjanima Donjim (<http://stecci.tripod.com/id12.html>).

3.1. Cista

Cista je selo u Imotskoj krajini koje postoji još od Rimskog doba. Upravo u Cisti nalazi se najviše stećaka. Možemo ih pronaći na tri mjesta, Zadužbini, Maloj gomili i Velikoj gomili. Zadužbina se nalazi 500 metara južno od župne crkve. Zadužbina je bunar, pojilo za blago, a ime joj potječe od toga što je neki turčin napravio ta pojila kao svoju zadužbinu. Bunar je nedaleko u kružnici obzidan suhozidom u kojem se nalazi 1 stećak-sarkofag s postamentom, 6 sanduka i 2 postamenta bez stećaka (Katić 1954: 133-135).

Glavno nalazište stećaka je na području zvanom Crljivica. Ono se dijeli na malu i veliku gomilu. Gomile se nalaze uz cestu. Mala gomila leži s lijeve strane puta i na njoj je šest stećaka sarkofaga, četiri sanduka i jedna ploča. Svi su sarkofazi urešeni raznim ornamentima i reljefnim prikazima. Velika gomila nalazi se na ravnici od 100 metara dužine i 30 metara širine. Kroz sredinu prolazi cesta koja vodi u Imotski. Ova nekropola broji 87 stećaka, od toga je 16 sarkofaga, 56 sanduka i 15 ploča (Katić 1954: 135-138).

Polovicom srpnja 2016. godine, drevni lokalitet stećaka s prostora Ciste upisan je na UNESCOv popis svjetske baštine (<https://www.vecernji.hr/vijesti/stecci-iz-imotske-krajine-uvrsteni-na-unesco-ov-popis-svjetske-bastine-1100658>).

3.2. Lovreć

Na Lovreću je nekada bilo najviše stećaka. Najviše ih je bilo oko seoske crkve i na Mramoru. Danas ih je puno manje nego u Cisti. Ispod stare župne crkve pronađeni su ostatci groblja sa stećcima, svi bez ikakve ornamentike. U samome je groblju napravljena nadgrobna ploča od dva stećka sanduka i na njemu je upisana godina 1795. Pred crkvom je kapelica koja ima oltar s lijeve strane vrata, oltar je sazidan od stećka sarkofaga na kojem je prikazano običajno kolo. Prema tome, može se zaključiti da je raznošenje stećaka počelo u 18. stoljeću. U smjeru Imotskog, 5 kilometara daleko od župne crkve, nalazi se nekropola koju zovu Mramori. Tu se nalazi 13 stećaka-sarkofaga, 14 sanduka i 2 ploče (Katić 1954: 139-142).

3.3. Studenci

Sjeverno od Lovreća nalazi se selo Studenci. Ovdje je situacija sa stećcima ista kao s onima u Lovreću. Do početka 20. stoljeća bilo je tu mnogo stećaka ali su srušeni i iskorišteni kao građevni materijal (Katić 1954: 142).

3.4. Dikovača

Na južnoj strani Imotskog polja nalazi se selo Runovići (nekadašnji rimski Rus novae). Između Runovića i Podbablja, na ravnici zvanj Bublin diže se povijesna gomila Dikovača. Na Dikovači su se mogla pronaći 4 stećka-sarkofaga, 2 sanduka i 3 ploče. Prema autorovim bilješkama iz 1935. postojao je stećak koji je nosio naziv Lovrin grob, a na njemu je bio uklesan mač i štit, no u ponovljenom pohodu, 20-ak godina kasnije, taj se stećak više nije mogao pronaći (Katić 1954: 144).

3.5. Vinjani Donji

Od Imotskog do Vinjana Donjih, na 7 kilometara puta mogu se pronaći 3 sanduka bez ornamenta, jedan od njih istče se svojom veličinom, dug je 1,47m, širok 1,24m, a debljina mu je 0,80m. U jednom dijelu Vinjana, kod Rudežovih kuća pronađena su 22 stećka, od toga 17 sanduka, 1 sarkofag i 4 ploče. Ono što razlikuje Vinjanske stećke od svih ostalih su njihove dimenzije. Ovi stećci puno su veći od svih koji se mogu pronaći u Imotskoj krajini (Katić 1954: 134-144).

4. Utvrde Imotske krajine

Od utvrda u Imotskoj krajini, poznate su Badnjevica, Gradina i Topana. O Topani će biti riječi u poglavlju o Imotskom. Tvrđava Badnjevica smještena je na zapadnoj strani istoimenog kanjona između Ričica i Prološca, zapadno od Imotskog. Riječ je o srednjovjekovnoj tvrđavi nastaloj tijekom 14. i 15. stoljeća, a u uporabi je bila sve do kraja 17. tj. početka 18. stoljeća, točnije do prestanka osmanske vlasti na ovim prostorima. Sama tvrđava Badnjevica nastala je na više razina između litica kanjona. Njezin izgled svjedoči nam o nekoliko građevinskih faza. Sastoji se od prvog, niskog, bedema, zatim visokog bedema s ulazom oko 2 metra visine. Iznad njega je još viši i čvršći bedem, samo srce tvrđave u kojem se, između ostalog, nalazi i uklesana okrugla cisterna za vodu. Tragove zidova i skloništa moguće je vidjeti sve do vrha kanjona nad kojim se diže visoka kvadratna kula, izgrađena na osamljenoj kamenoj gromadi. Riječ je o dvokatnoj kuli s tragovima drvene konstrukcije na vanjskim zidovima drugoga kata. S Badnjevice se mogu vidjeti krševite visoravni s obje strane kanjona, kao i dio Imotskog polja

(<http://dalmatinskiportal.hr/vijesti/badnjevice--jedna-od-najljepsih-srednjovjekovnih-tvrđava-cija-je-gradnja-bila-pravi-pothvat/9955>).

Slika 1. Utvrda Badnjevica

Izvor:<http://dalmatinskiportal.hr/vijesti/badnjevice--jedna-od-najljepsih-srednjovjekovnih-tvrđava-cija-je-gradnja-bila-pravi-pothvat/9955> (Pristupljeno 28.8.2018.)

Na zapadnom kraju Imotske krajine, u mjestu Lovreć, na putu prema Imotskom diže se utvrda Gradina. Lako ju je prepoznati po velikom kamenom križu koji se nalazi na vrhu uzvisine, sjeverno od mjesnog središta i stare crkve sv. Duha. Još tijekom prapovijesti, Gradina je bila utvrđeno naselje lokalnog ilirskog plemena. Od Gradine su ostali samo široki kameni nasipi. U srednjem je vijeku južna padina Gradine dodatno utvrđena bedemom koji ju cijelu okružuje. Na dva mjesta na bedemima ostali su sačuvani tragovi ulaza na utvrdu, a na vrhu su ostatci kvadratne kule (<http://dalmatinskiportal.hr/vijesti/badnjevice--jedna-od-najljepsih-srednjovjekovnih-tvrđava-cija-je-gradnja-bila-pravi-pothvat/9955>).

5. Jezera

Prostor Imotske krajine po svojim hidrogeološkim karakteristikama čini zanimljivu i posebnu cjelinu. Njegova zanimljivost temelji se na brojnim izvorima, jezerima, podzemnim i nadzemnim tekućicama. Iako su prve asocijacije na spomen Imotskog Crveno i Modro jezero, svaki zaljubljenik u prirodu znati će da su ta dva fenomena samo mali dio onoga što Imotska

krajina u sebi krije. U gradu Imotskom pokrenuta je inicijativa za proglašenje Crvenog i Modrog jezera UNESCOvim geoparkom. Očekuje se da će 2020. ova dva Imotska fenomena biti proglašena trećim geoparkom u Hrvatskoj (Pelivan 2008: 7).

5.1. Crveno jezero

O nastanku ovog jezera postoji legenda. Navodno su prije puno godina na prostoru današnjeg jezera bili Gavanovi dvori. Gavan je bio bogat čovjek, ali škrt i pohlepan. Sve svoje blago zaradio je krađom i lihvaranjem. Jednom je prilikom pred dvore došao anđeo u liku prosjaka koji je od Gavanice, žene Gavanove, tražio da mu udijeli malo hrane i rekao da osim bogatstva postoji milost i pravednost. Na te njegove riječi Gavanica mu odgovori „Što će meni bog tvoj, dok je meni Gavan moj“. Na te njene riječi Bog protrese zemlju, a dvori i u njima Gavan, Gavanica i svo njihovo bogatstvo propadoše u provaliju koja se istog trena napuni vodom (Grbavac 2006: 40-41).

Crveno jezero nalazi se na zapadnom dijelu Imotskog. Spada među najdubljih 5 jezera u Europi. Svoj naziv dobilo je zbog crvene boje stijena koje se uzdižu iznad vodene površine i preko 250 metara. Visoke i strme stijene koje ga okružuju otežavaju pristup jezeru pa samim time i istraživanje hidrogeoloških osobina jezera. Prvo istraživanje geomorfologije Crvenog jezera proveo je Josip Roglić 1937. Dosta kasnije, Milivoj Perika od 1955. do 1958. provodi istraživanja koja su preciznija, a samim time i točnija od onih njegova prethodnika. U okomitim liticama jezera pronađeni su špiljski kanali, dugi po nekoliko stotina metara, dijelom suhi, a dijelom potpoljeni. Došlo se do spoznaje da je u nastanku Crvenog jezera veliku ulogu imalo okršavanje od unutrašnjosti prema površini jezera (Pelivan 2008: 9-11).

Prema zadnjim mjerenjima jezero je duboko 255 metara, a prvi čovjek koji je uspio dotaknuti dno bio je francuski speleoroničar Frederic Swierczynski. Njegov zaron trajao je četiri sata (<http://hr.n1info.com/a195301/Vijesti/Povijesni-trenutak-Francuz-dotakao-dno-Crvenog-jezera.html>).

Od atrakcija povezanih s Crvenim jezerom, bitno je istaknuti *base jump* skokove iz 2007. kad je grupa skakača pod vodstvom Stipe Božića s padobranima skakala u Crveno jezero sa sjeverne stijene. Novijeg datuma su skokovi iz svibnja 2018. kad se grupa Francuza okušala u *rap jumping*.

Slika 2. Crveno jezero

Izvor: <http://hotspots.net.hr/wp-content/uploads/2018/03/1-777x437.jpg> (Pristupljeno 28.8.2018.)

5.2. Modro jezero

Nešto manje od kilometar udaljenosti od Crvenoga jezera, nalazi se drugi fenomen Imotskoga kraja, Modro jezero. Krške stijene koje ga omeđuju visoke su 290 metara na sjeveru i 150 metara na južnoj strani. Razina vode u jezeru varira. Najveća dubina jezera je 239 metara nad morem. Najveća širina jezera je 500 metara, a najveća dužina 800 metara. Jezero je dobilo naziv po modroj boji vode. Za razliku od Crvenoga jezera, Modro ima uređenu pristupnu stazu, pa ljeti ovo jezero, nerijetko služi kao kupalište za lokalne stanovnike, a u situacijama kada presuši, na dnu jezera je nogometno igralište (Pelivan 2008: 11).

Nezapamćena suša koja je zahvatila cijelu Imotsku krajinu u rujnu 2017. nije zaobišla ni Modro jezero koje je sve do prosinca 2017. bilo bez vode. Ta tri mjeseca, dno Modrog jezera služilo je kao nogometno igralište gdje su se suočile „vile i vukodlaci“. Ovo igralište, osim što je na dnu presušenoga jezera, za razliku od svih drugih nogometnih igrališta posebno je i po tome što je umjesto centra imalo mercedesov znak.

Slika 3. Modro jezero

Izvor: <http://imotski.net/wp-content/uploads/2012/07/im-modro11.jpg> (Pristupljeno: 28.8.2018.)

5.3. Jezero Galipovac

Krško jezero smješteno u dobokom grotlu nosi naziv Galipovac, isto kao i do Crvenog jezera, do Galipovca ne postoji uređena staza. Obale jezera omeđene su okomitim i strmim stjenama. Dno jezera se nalazi na 262 metra nadmorske visine, a dubina jezera varira od 50 do 60 metara (Martinović 2006: 43).

5.4. Prološko blato

Na sjeverozapadu Imotskog polja nalazi se najveće jezero Imotske krajine. Od velike važnosti je voda iz ovog jezera koja natapa oranice i vinograde te time zapravo hrani cijelu krajinu. Najveća dubina jezera za višeg vodostaja je oko 35 metara. Na sredini jezera nalazi se maleni otočić Manastir, ime je dobio prema nalazima ruševina nekadašnjeg franjevačkog samostana. Tu su se franjevci sklonili od Turaka krajem 15. stoljeća. Na istočnoj strani jezera sagrađen je nasip koji višak vode ispušta u kanal prema Kamenmostu u rijeku Vrljiku (Martinović 2006: 46).

5.5. Jezero Krenica

Malo okruglo jezero smješteno uz Prološko blato rijetko presušuje, dubina mu je 10ak metara. Zanimljivo za ovo jezero je da u Hercegovini postoji istoimeno jezero istoga oblika. Do Krenice i Prološkoga blata lako je doći zbog mnogobrojnih putova po Imotskom polju (Martinović 2006: 46).

Slika 4. Galipovac, Prološko blato, Krenica

Izvor: Osobna fotografija (snimljeno: 20.8.2018.)

5.6. Knezovića jezero

Knezovića jezero umanjena je kopija Crvenog jezera. Okruženo je strmim liticama. Dubina mu je 40 metara. Ponekad zna presušiti (Martinović 2006: 47).

Slika 5. Knezovića jezero

Izvor: <http://mw2.google.com/mw-panoramio/photos/medium/4498660.jpg> (Pristupljeno: 28.8.2018.)

5.7. Mamića jezero

Ovo jezero smješteno je uz Prološko blato. Dubina mu je oko 50 metara. I ovo je jezero okruženo strmim stijenama. Za ovo se jezero koristi i naziv Lokvičićko jezero zbog obližnjeg zaseoka Lokvičići (Martinović 2006: 49).

Slika 6. Mamića jezero

Izvor: <http://www.hpd-kamenar.hr/galerija/040%20Zeleno%20jezero/22.%20Mami%E6a%20jezero.jpg>

(Pristupljeno: 28.8.2018.)

5.8. Dva oka

Dva manja jezera u obliku kruga imaju više naziva, najpoznatiji je Dva oka, ali zove ih se još i Jezerine, Grbavčeva i Zdilareva jezera. Ova dva jezera povezana su uskim kanalićem. Za razliku od svih ostalih Imotskih jezera, Dva oka djeluju pitomo i umirujuće. Ova jezera jedan su od pet izvora rijeke Vrljike i nikada ne presušuju. Sjeverno jezerce ima promjer 42 metra, a duboko je 12 metara, dok je južno promjera 44 metra i dubine oko 6 metara. Za ova jezera također postoji legenda, priča o nesretnoj ljubavi između časne sestre Ivane i turskog bega Emira iz Vitine. Budući da Ivana zbog zavjeta djevičanstva nije mogla ostvariti svoju ljubav, utopila se u južnom jezeru te tako okončala ljubavne boli. Na površinu jezera isplivala je bijela ruža koja je plutala Vrljikom sve do Vitine. Emir nikad nije prežalio Ivaninu smrt i nikad se nije oženio (Martinović 2006: 49).

Slika 7. Dva oka

Izvor: <http://www.kulturni-turizam.com/slike/Dva%20oka%20avio.jpg> (Pristupljeno: 28.8.2018.)

5.9. Jezero Opačac

Jezero Opačac ili Jauk jedno je od jezera bogatijih vodom i nikad ne presušuje. Ovo je jezero također jedan od izvora Vrljike. Blizu ovoga jezera nalazio se i najstariji mlin koji je nekada imao čak 14 mlinskih kola. U Opačcu je zabranjen ribolov jer se u tom dijelu mrijeste rakovi i endemična vrsta pastrve (Martinović 2006: 50).

5.10. Jezero Ričice

Ričičko jezero ili Zeleno jezero jedino je umjetno jezero na prostoru Imotske krajine. Umjetno akumulacijsko jezero napravljeno je 80-ih godina 20. stoljeća. Iako je umjetno, ovo se jezero savršeno uklapa u okoliš. Oko jezera je uređeno ribolovno izletište i kupalište. Jezero Ričice od početka svog postojanja privlači kupaće i ribolovce, a od 1998. na njemu se svake godine na Ivanjdan, 24. lipnja, organizira jedriličarska regata. Zanimljivo za prostor na kojem je Ričičko polje potopljeno je to što je s prostora današnjeg jezera prije potapanja izvučeno desetak stećaka koji su bili postavljeni uz župnu crkvu sv. Ivana (Martinović 2006: 50).

Slika 8. Zeleno jezero

Izvor: Osobna fotografija (snimljeno 20.8.2018.)

5.11. Jezero Bućuša

U jesen 2004. nakon lakšeg potresa, Imotsko polje je na prostoru zvanom Bućuša utonulo u promjeru od oko 70 metara. Time nastaje novo imotsko jezero. Dubina mu je tada iznosila oko 5 metara, no procjenjuje se da je dubina jezera povećana na 10-12 metara (Martinović 2006: 50).

6. Rijeka Vrljika

Rijeka Vrljika nastaje iz više izvora na sjeveroistočnom dijelu Imotskog polja. Brojni izvori najbolji su pokazatelj krškog područja. Prvi od izvora je Utopišće. Ima oblik potkove. Voda izbija iz podzemne jame sa stalnim priljevom vode koja je čista i ugodna za piće. Naziv Utopišće vrlo vjerojatno je povezan s nekim slučajem utapanja. Zanimljivo za ovaj izvor da je polovicom 20.stoljeća za vrijeme velikog potresa nestao, no nakon nekog vremena izvor je ponovno „proradio“. Nešto niže od Utopišća nalazi se drugi izvor, lokalno ga stanovništvo naziva jezercem jer ima oblik malog jezera. Nekoliko metara niže nalaze se ranije spomenuta Dva oka. Za ova dva jezera se ne slažu svi da su izvori Vrljike jer su udaljeni od samog toka rijeke. Niže od Dva oka se nalazi se izvor Opačac, ovaj se izvor nalazi na livadi, nedaleko ceste koja povezuje Proložac i Imotski. Najveći je i najjači izvor Vrljike (Pelivan 2008: 12-15).

Od izvora do mosta na Perinuši, tok rijeke od oko 100 metara proglašen je ihtiološkim rezervatom. Na tom je dijelu zaštićena cjelokupna flora i fauna toka i obalnog pojasa. U Vrljici postoji nekoliko rijetkih ribljih vrsta. Jedna od njih je mekousna pastrva zlatne boje koju se osim u Vrljici može još vidjeti u rijeci Jadro i Krki. Ugrožena je zbog krivolova. U Vrljici

obitava i Imotska gaonica. Osim u Imotskom, može se vidjeti i u Baćinskim jezerima, Matici kod Vrgorca i Neretvi. Od riba, tu je zastupljen i klen makal. Krajem 20.stoljeća u Vrljici je u velikom broju bio zastupljen bjelonogi rak. Zakonski je zaštićen, a njegov broj je u opadanju. Osim u Vrljici, bjelonogi rak nalazi se u svim rijekama Jadranskog sliva (Pelivan 2008: 15-16).

Cijelim svojim tokom rijeka jednom ponire. Prolazi kroz Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Njezina ukupna dužina je 70 km, a od toga je samo 13 km u Hrvatskoj. Prvi spomen Vrljike je još 1685. u franjevačkoj kronici. Andrija Kačić Miošić u svojem djelu „Razgovor ugodni naroda slovinskoga“ iz 1759, također spominje Vrljiku. Ova rijeka cijelom svojom dužinom ne nosi isti naziv. Naziv Vrljika ili Vrlika (sve rijeđe) zadržava tek nekoliko kilometara. Naziv Vrljika dolazi od riječi vrludati koja najbolje opisuje njezin tok. Drugi naziv je Matica, no ono se koristi samo na lokalnoj razini, a granica upotrebe tog naziva je naselje Kamenmost. Naziv Matica koristi se jer se za vrijeme kiše ili topljenja snijega u bližem zaleđu izlijeva iz korita i poplavljuje veće površine Imotskog polja. Na kraju Imotskog polja, rijeka Vrljika ponire u Šajnovića ponor kod brda Petnik. Na drugoj strani brda Petnik kroz koji je probijen tunel nalazi se novi izvor rijeke pod nazivom Tihaljina. Izvor se nalazi u mjestu Peć Mlini. Od izvora Tihaljina do krajnjeg utoka u Neretvu, rijeka mijenja tri imena i prirodne karakteristike. Na početku teče kao Tihaljina, sve do Klobuka gdje mijenja ime u Trebižat. Na dijelu toka, na mostu, između Vrgorca i Ljubuškog stoji natpis Mlade što znači da rijeka ponovno mijenja ime, ali nizvodno od navedenog mosta, rijeka opet nosi naziv Trebižat koja se ulijeva u Neretvu (Pelivan 2008: 13-15).

7. Imotsko polje

Imotsko polje je prostrana ravnica dinarskog pravca i leži u sjeverozapadnom dijelu sliva donje Neretve. Imotsko polje prostire se na 90 km². Polje je tektonsko-erozijsko ulegnuće čije su strane sastavljene od krednih dolomita i vapnenaca, a dno prekriveno debelim slojem mladih rastresitih tvari. Najvažnije i najdeblje naslage rastresitih tvari prekrivaju dio polja. Među ovim naslagama mogu se izdvojiti tri vrste. U plavljenim dijelovima polja, uz rijeku Vrljiku nalaze se naslage aluvija tamne boje. Tamna boja dolazi od veće količine humusnih sastojaka koji ostaju nakon poplave. U naplavljenim dijelovima postoje dvije vrste rastresenih sitnih tvari, vapnencom bogata bjeličasta glina i šljunkoviti riječni nanosi. Ove vrste zemljišta razlikuju se i po svom postanku (Roglić 1994: 289).

Kao što se po svojim fizičko-geografskim osobinama razlikuju obod i dno polja, tako ovo područje ima različite osobine i u antropogeografskom pogledu. Razni se dijelovi rastresitog

pokrivača na dnu polja međusobno znatno razlikuju. U prvom redu mogu se izdvojiti plavljeni i neplavljeni dio dna polja. Više od polovice dna polja podložno je periodičnim poplavama i na ovom se dijelu mogu gajiti samo one kulture koje rastu u ljetnoj polovici godine, između dviju uzastopnih poplava. Polikultura je karakteristika poljodjelstva na ovom području. Kultura duhana osobito je pokretala i oživljavala gospodarski dio hercegovačkog dijela. Uzgajanje duhana nema jednake mogućnosti u svim dijelovima polja. Kultura duhana osobito je pokretala i oživljavala gospodarski život hercegovačkog dijela, no duhanska kriza izazvala je jače iseljavanje. Loza se uzgaja u većem opsegu u dalmatinskom dijelu polja. Kultura loze traži izvjesno znanje, ulaganje novca i truda prije berbe, zato ova grana poljoprivrede bolje odgovara imućnijim ljudima. Prihodi od duhana i loze išli su usporedno. Kad je duhan bio dobro plaćen, povećavala se i cijena i potrošnja vina. Poslijeratno širenje kulture loze poremetilo je ovu razmjenu (Roglić 1994: 293-297).

Jedan od najvećih i najtežih poslova je borba za vodu i borba protiv nje. Srpanj i kolovoz odlikuju se malom količinom taloga. Znalo se dogoditi da u ta dva ljetna mjeseca uopće ne pada kiša. Budući da su ljetni mjeseci vrijeme kada raste kukuruz kojemu treba dosta vode, lokalno stanovništvo gradi brane na Vrljici kako bi se uzdigla razina vode koja bi se posebno prokopanim kanalima odvodila na određena zemljiša. Što se tiče viška vode, rješavanje ovoga problema također zahtjeva teške radove. Najučinkovitije rješenje do sada jest proširivanje ponora Šajnovca, no glavni dio posla još uvijek ostaje neodrađen (Roglić 1994: 300-301).

8. Poznati Imočani

Ivan Raos hrvatski je književnik rođen 1921. u Medovu Docu. Umro je 7.7. 1987. u Splitu. Radio je kao lektor, korektor i tehnički urednik do 1967., tada postaje slobodni književnik. Najviše je pisao prozu. „Vječno nasmijano nebo“ donosi kronološki poredane epizode iz piščeva idiličnog djetinjstva u Medovu Docu ispričovijedane kroz naivnu dječju svijest infantilnoga pripovjedača. Raos je osobito poznat po romanu „Prosjaci i sinovi“ iz 1791. koji je Antunu Vrdoljaku poslužio kao predložak za istoimenu seriju. Roman je strukturiran kao niz događaja koji prate pustolovine i doživljaje prosjaka, skitnica i varalica na njihovom životnom putu. Raosov posljednji roman nosi naslov „Zloduh vlasti“, a govori o utjecaju moći na ljude. Raos ga je završio 1986., a objavljen je posmrtno, 1997 (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=51820>).

Bruno Bušić rođen je 1939. u Vinjanima Donjim blizu Imotskog. Kao đak, isticao se kratkim pričama koje je objavljivao u vodećim omladinskim listovima. U jednom od svojih

tekstova iz 1975. Bruno Bušić je napisao: „Svak nas je stoljećima krao i potkradao, a najteže i najgore će biti kad nas naši budu krali...“ Tijekom svoga života više puta je zatvaran i osuđivan. Njegova glavna misao bila je borba za slobodnu državu Hrvatsku. Najpoznatiji je po sudjelovanju u otmici američkog zrakoplova kojom je 1976. bila izborena objava „Hrvatske deklaracije“. U planu je bilo i ispuštanje letaka nad Hrvatskom. Bruno je bio autor Hrvatske deklaracije koja je upozoravala javnost na stanje u Jugoslaviji. Jugoslavenski režim smatrao je Brunu Bušića iznimno opasnim te je 16. 10. 1978. ubijen iz zasjede u Parizu. Upucan je s leđa u kasnim večernjim satima iz pištolja jugoslavenske vojske. Pokopan je na Pariškom groblju Père-Lachaise (<https://komunistickizlocini.net/2017/10/16/bruno-busic/>).

Vedran Mlikota poznati je hrvatski filmski, televizijski i kazališni glumac. Rođen je 1969. u Zagvozdu. Godine 1933. proglašen je najboljim glumcem Festivala hrvatske drame Teatra ITD, a godinu dana kasnije nagrađen je na Prvom festivalu malih scena u Rijeci, nagradom Veljko Maričić za najboljeg glumca. U serijama prikazivanim na hrvatskim televizijama, specijalizirao se za humoristične serije kao što su „Naši i vaši“, „Stipe u gostima“, „Odmori se, zaslužio si“. Glumio je i u mnogo hrvatskih kulturnih filmova kao što su „Oprosti za kung fu“, „Duga mračna noć“ i „Gdje pingvini lete“. Glumio je u predstavama „Što je muškarac bez brkova“, „Ustav Republike Hrvatske“, „Dundo Maroje“ i mnogim drugima (<https://www.biografija.com/vedran-mlikota/>).

9. Kulturni pregled Imote

Pored svih prirodnih ljepota koje nam ovaj maleni zavičaj nudi, Imotski i Imotska krajina ističu se i obiljem kulturnih manifestacija koje okupljaju sve stanovnike krajine na jedno mjesto. Pošto je Imotski sredina iz koje ljudi iseljavaju trgajući za boljim životom, dio unutar granica Lijepa naše, a dio izvan nje, nije moguće baš tokom cijele godine održavati nekakve „skupove“. Dio godine kad se svi iseljenici barem na nekoliko dana vrata u svoj zavičaj je svakako ljeto. Razloga je više, jedan od tih je taj što Imotski od Makarske rivijere dijeli samo planina Biokovo, kroz koju je prije nekoliko godina prokopan tunel Sveti Ilija te je time dodatno olakšan odlazak na more. Drugi razlog jest taj što za ljetnih mjeseci obitelji s djecom, zbog školskih praznika, nisu obvezne ostajati u mjestima u koja su odselili, a opet, ljeto je od davnina poznato kao vrijeme kad je Imotski najpuniji.

9.1. Glumci u Zagvozdu

Zasigurno jedna od najpoznatijih manifestacija su kazališni susreti „Glumci u Zagvozdu“. Prvi susreti održani su 1998. Svake godine tijekom srpnja i kolovoza na Trgu glumaca gostuju

glumci sa hrvatske kazališne scene. Tako se tu može naići na predstave Teatra EXIT, Komedije Kerekesh, Kazališta Moruzgva, Kazališta Kerempuh, Kazališta Zorin dom Karlovac, Zagrebačkog gradskog kazališta Komedija, HNK u Zagrebu, HNK u Splitu, HNK u Varaždinu, Kazališta Marina Držića u Dubrovniku i mnogih drugih. Na samu ideju Glumaca u Zagvozdu došao je Vedran Mlikota, poznati hrvatski glumac rodom iz Zagvozda, a njegova ideja je zaživjela uz pomoć Žarka Potočnjaka, Darka Ćurde, Zlatka Viteza i Blaženka Dedića. Doprinos popularizaciji glume vidljiv je i u činjenici da je u Zagvozdu 2002. imenovan prvi Trg glumaca u Hrvatskoj. Prve godine kazališnih susreta, održano je 6 predstava posvećenih Antunu Gustavu Matošu povodom 85. obljetnice njegove smrti. Repertoar kazališnih susreta je različit, od pučkih komedija, pa sve do tragedija, monodrama, a u novije vrijeme i izložbi slika i predstavljanja knjiga (Roščić, Peričić 2017: 338-344).

9.2. Raosovi dani

Književna manifestacija Raosovi dani, posvećena hrvatskom književniku Ivanu Raosu, održava se svake godine početkom srpnja u njegovu rodnom mjestu, Medovu docu. Također, u spomen smrti Ivana Raosa, udruga „Raosovi dani“ zajedno sa društvom hrvatskih književnika raspisuje natječaj za monodramski tekst na slobodnu temu. Za najbolji rad dodjeljuje se nagrada „Ivan Raos“ (<http://www.perla-svjetska-putovanja.hr/kalendar-dogadanja/raosovi-dani>).

Ove godine, održani su jubilarni 25. Raosovi dani. Program je kao i svake godine do sada počeo misom zadušnicom, a potom je položeno cvijeće na književnikov grob. Zatim je uslijedio program ispred škole. Čitalo se o djelovanju Ivana Raosa, zatim o povijesnom razvoju Raosovih dana. Nakon toga je glumac HNK Split, Trpimir Jurkić izveo monodramu „Pod Raosovim nebom“, s izborom tekstova iz romana Vječno nasmijano nebo. Nakon toga, na red je došao glazbeni dio i zakuska (<http://www.podbablje-portal.com/index.php/hr/kultura/2681-odrani-25-raosovi-dani.html>).

9.3. Cvit razgovora

Kao što je već spomenuto u poglavlju koje govori o Imotskom polju, nezaobilazna grana poljoprivrede u Imoti je uzgajanje vinove loze. Najpoznatija sorta bijelog vina s Imotskog polja je kujundžuša, a među crnim vinima ističu se vranac i trnjak. Svake godine, ponedjeljak pred Veliku Gospu u Imotskom se održava festival kujundžuš, poznatiji pod nazivom Cvit razgovora. Večer je to kad se na imotskim ulicama sastanu razni OPG-ovci koji prezentiraju svoja vina (<http://www.perla-svjetska-putovanja.hr/kalendar-dogadanja/cvit-razgovora>).

Do prije nekoliko godina, vinarija Imota bila je najjači proizvođač kujundžuše na ovim krajevima, no njezinim propadanjem, pojavljuje se veći broj manjih obiteljskih vinarija. Najpoznatije su od njih Vinarija Grabovac iz Prološca, Vinarija Jerković iz Runovića, te Vinarija obitelji Sušić iz Glavine Donje (<https://www.dw.com/hr/vino-kujundžuša-je-i-cvit-razgovora/a-40096313>).

9.4. Magic Time Vinyl Festival

Magic Time Vinyl Festival je manifestacija koja se od 2016. godine održava na Perinuši, uz rijeku Vrljiku. Festival traje tri dana, a održava se zadnji vikend u srpnju. Ideja osnivanja festivala potječe od želje za oživljavanjem toga dijela Vrljike koji je godinama bio omiljeno okupljalište, a onda je s vremenom zaboravljeno i napušteno. Ideja je festivala, osim vraćanja života na Perinušu, okupljanje ljubitelja gramofonskih ploča. Vinyl fest simbol je i glazbenih evolucija od jazz-a, twista, rock`n`rolla, funka i mnogih drugih. Želja je vratiti iz zaborava neke pjesme koje je danas teško čuti na radiju, TV-u ili u klubovima, te mlađim generacijama pokazati bogatstvo i kvalitetu glazbe koja se vrtila na ovim prostorima (<http://www.magic-time-vinyl-festival.hr>).

10. Imotski

Naziv Imotski dolazi od imena starohrvatske župe Imota koju prvi put spominje Konstantin Porfirogenet. Imotski se nalazi na izdignutoj padini, taj položaj bio je dosta pogodan jer je sa sjeveroistoka grad bio zaklonjen. Hrvatski knezovi su podigli tvrđavu koja je stoljećima iza prkosila mnogim napadima. Imotski je bio centar pogranične hrvatske župe. Imotski se razvio jugoistočno od tvrđave jer je na zapadu Modro jezero. Ulice su uske, uglavnom izdužene, sa stepenicama. Na kontaktu geografski različitih krajina i na čvorištu putova, Imotski je kroz svoju dugu prošlost bio važan regionalni centar. Bez obzira na među Dalmacije i Hercegovine, Imotski je uvijek bio centar cijeloga polja (Ujević 1956: 71-84).

Tvrđava Topana ubraja se u najznačajnije utvrde unutrašnjosti Dalmacije. Prvi prikaz tvrđave koji je vezan za razdoblje nakon oslobođenja od Turaka čuva se u Veneciji u „Biblioteca Marciana“. Drugi nacrt čuva se u „Državnom arhivu u Veneciji“, datira u početak 18. stoljeća i na njemu se prvi put prikazuje crkva Gospe od Anđela. Crkva Gospe od Anđela zidana je za prvog župnika fra Stjepana Vrljića, odmah po oslobođenju Imote od Turaka (Gamulin 1999: 9-15).

Samo nekoliko dana nakon oslobođenja od Turaka osnovana je župa sv. Franje Asiškoga, a crkva Gospe od Anđela služila je kao župna. Budući da je dolazak vjernika u tvrđavu smetao

tadašnjim vlastima, trebalo je premjestiti župnu crkvu u grad, na mjesto današnje župne i samostanske crkve. Crkva i samostan nalaze se u Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske kao zaštićeno kulturno dobro sakralne graditeljske baštine (Grbavac 2017: 264-266).

Gospin dolac je nogometni stadion u Imotskom. Ime je dobio jer je u blizini ranije spomenute crkve Gospe od Anđela. Posebnost Gospina doca je u tome što je on ugrađen u stijene, a nalazi se blizu Modrog jezera te ga to čini još atraktivnijim (<https://kamenjar.com/stadion-gospin-dolac-u-imotskom-proglasen-jednim-od-10-najljepsih-na-svijetu/>).

Slika 9. Gospin dolac u podnožju Topane i crkve Gospe od Anđela

Izvor: http://www.orangesmile.com/extreme/img/main/stadion-gospin-dolac_1.jpg

(Pristupljeno: 29.8.2018.)

11. Zaključak

Slušajući predavanja iz kolegija Zemljopisna obilježja Hrvatske, a posebno ono o Srednjoj Dalmaciji, došla sam na ideju da jednom od gradova Dalmatinske zagore obradim u svojem završnom radu. Odlučila sam pisati o svojem rodnom kraju, o Imotskom i Imotskoj krajini te svim istraženim, ali i neistraženim ljepotama koje ona krije. Suvremenska asocijacija na Imotski su zasigurno Crveno i Modro jezero, ali ovim radom pokušala sam dočarati sve ono što Imotsku krajinu čini tako posebnom.

Imotski je grad prepun potencijala, ali na žalost neiskorištenoga. Rijetko koje područje ima toliko toga za pokazati, bilo povjesno, bilo geografsko, bilo književno. Gotovo svako selo Imotske krajine ima svoje stečke, dokaz da je na ovim prostorima bilo života, da je bilo pismenosti, da je bilo kulturnog života i vjere. Krajina ima i nekoliko utvrda, svaka od njih krije svoju priču koju još treba istražiti. Prostor s toliko jezera od kojih su neka poznata, a za neka zna samo lokalno stanovništvo. Na žalost, ima više onih do kojih ne postoje pristupne ceste i do kojih je jako teško doći. Boja vode u tim jezerima, priroda koja ih okružuje i osjećaj mira i punine nikoga tko ih posjeti ne može ostaviti ravnodušnim. Nisu Imotski samo jezera i povijesne znamenitosti. Postoji nešto što imoćane drži na životu već dugi niz godina, i držat će ih dok ih bude na ovim prostorima. To su Imotsko polje i rijeka Vrljika koja to polje natapa i daje mu život tijekom cijele godine.

Pored svih prirodnih i povijesnih znamenitosti koje su na ponos cijele Imotske krajine, postoje neke, za Hrvatsku povijest i kulturu, važne osobe koje imaju Imotske korijene. Ja sam u svojem radu istaknula njih nekoliko. Prvi na popisu je Ivan Raos, autor brojnih djela, od kojih je najpoznatiji roman *Prosjaci i sinovi* po kojem je snimljena istoimena serija. Sigurna sam da je svaki imotski iseljenik barem jednom, u trenutku nostalgije za rodnom mjestom, odgledao barem jednu epizodu i na trenutak se vratio u svijet koji je potpuna suprotnost od ovoga danas. Drugi na mojem popisu je povijesno važna ličnost, Bruno Bušić, osoba koja je svoj život posvetila borbi protiv jugoslavenstva i težnji da se Hrvatska osamostali. Zadnja osoba na mojem popisu je Vedran Mlikota. Veliko ime hrvatskog glumišta te inicijator kulturne manifestacije „Glumci u Zagvozdu“. Njega sam istaknula upravo zbog „Glumaca u Zagvozdu“, manifestacije koja u Imotski dovodi priznate glumce iz svih kazališta diljem Lijepe naše te tako na neki način podiže kulturnu svijest kod lokalnog stanovništva. Osim ovih trojice, Imotski je rodna gruda mnogih drugih hrvatskih velikana. Neki od njih su djelovali u dalekoj prošlosti, neki u bližoj, a ima i onih čije djelovanje tek počinje i nastavit će se u sljedećim godinama. Od povijesno poznatih osoba važno je spomenuti Tina Ujevića, jednog od priznatijih hrvatskih pjesnika, u

čiju je čast podignut glavni trg u Imotskom. Imotska gimnazija zove se po Mati Ujeviću, hrvatskom leksikografu i publicistu koji je u međuratnom razdoblju djelovao kao pripadnik hrvatskoga katoličkog pokreta, bio je pokretač i glavni urednik enciklopedijskih i bibliografskih pothvata. Još jedan istaknuti Imoćanin je Vlado Gotovac. Pjesnik, esejist, filozof, novinar i političar rođen u Imotskom 1930. Bio je predsjednik Matice hrvatske. Pored njih, tu su još Zvonimir Boban, naš nekadašnji nogometni reprezentativac. Danas je glavni savjetnik i predsjednik FIFE. Boban je najbolji vezni igrač kojega je Hrvatska ikad imala. Pored Bobana, hrvatski nogometni reprezentativac iz Imotskog je Ante Rebić koji se proslavio na svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji 2018.

12. Popis literature

1. Gamulin 1996: Gamulin, Anita. 1996. Crkva Gospe od Anđela na tvrđavi Topani u Imotskom. U: Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske. Mario Kezić, ur. Zagreb: Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine: 9-16.
2. Grbavac 2017: Grbavac, Jozo. 2017. Povijest, vjera i kulturna baština u Imoti. Zagreb: Školska knjiga.
3. Martinović 2006: Martinović, Damir. 2006. Imotska jezera. Meridijani 100: 40-53.
4. Pelivan 2008: Pelivan, Ante. 2008. Imotska krajina. Ekološki glasnik 4: 3-18.

Internetski izvori:

1. <http://stecci.tripod.com/id12.html> (Pristupljeno: 24.8.2018.)
2. <https://www.vecernji.hr/vijesti/stecci-iz-imotske-krajine-uvrsteni-na-unesco-ov-popis-svjetske-bastine-1100658> (Pristupljeno: 24.8.2018.)
3. <http://hr.n1info.com/a195301/Vijesti/Povijesni-trenutak-Francuz-dotakao-dno-Crvenog-jezera.html> (Pristupljeno:26.7.2018.)
4. <http://www.perla-svjetska-putovanja.hr/kalendar-dogadanja/cvit-razgovora> (Pristupljeno: 25.8.2018.)
5. <https://www.dw.com/hr/vino-kujundžusa-je-i-cvit-razgovora/a-40096313> (Pristupljeno: 25.8.2018.)
6. <http://www.magic-time-vinyl-festival.hr> (Pristupljeno: 26.8.2018.)
7. <https://kamenjar.com/stadion-gospin-dolac-u-imotskom-proglasen-jednim-od-10-najljepih-na-svijetu/> (Pristupljeno: 21.7.2018.)
8. <http://www.perla-svjetska-putovanja.hr/kalendar-dogadanja/raosovi-dani> (Pristupljeno: 29.8.2018.)
9. <http://www.podbablje-portal.com/index.php/hr/kultura/2681-odrani-25-raosovi-dani.html> (Pristupljeno: 29.8.2018.)
10. <https://komunistickizlocini.net/2017/10/16/bruno-busic/> (Pristupljeno: 29.8.2018.)
11. <https://www.biografija.com/vedran-mlikota/> (Pristupljeno: 29.8.2018.)
12. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=51820> (Pristupljeno: 29.8.2018.)
13. KATIĆ, Lovre, Stećci u Imotskoj krajini (Pristupljeno: 23.8.2018.)
14. ROŠČIĆ, Mirjana, PERIČIĆ, Helena, Punoljetnost „Glumaca u Zagvozdu“: što ove kazališne susrete čini popularnim (kazališnim) fenomenom? (Pristupljeno: 27.8.2018.)
15. UJEVIĆ, Ante, Imotski-prilog poznavanju uloge naselja (Pristupljeno: 21.7.2018.)

13. Prilozi

Slika 1. Utvrda Badnjevica	10
Slika 2. Crveno jezero	12
Slika 3. Modro jezero	13
Slika 4. Galipovac, Prološko blato, Krenica	14
Slika 5. Knezovića jezero	14
Slika 6. Mamića jezero	15
Slika 7. Dva oka	16
Slika 8. Zeleno jezero	17
Slika 9. Gospin dolac u podnožju Topane i crkve Gospe od Anđela.....	23